

Kapuzárás előtt

írta: Kallivoda Andor.

A napilapok közölték az országgyűlés őszi munkarendjét. Élén áll ott az erdőtörvény.

A tervezet két ízben való letárgyalása az ügy érdemének megfelelő gondossággal történt, mégis akadtak ügyek, amelyeket magában a törvény szövegében szerettünk volna látni, de azzal lettek kihagyva, hogy alkalmasabb azokkal a végrehajtási utasítás keretében bővebben foglalkozni.

Ennek dacára úgy vélem, hogy ha az erdők megosztásával a törvénytervezet a II. cím — 77—86 §-aiban foglalkozik, úgy ezen cím néhány §-ában fel kellene venni a kiterjedelmű erdőbirtokoknak a nagyobbakkal való egyesítésére vezető célszerű lehetőségeket is.

Az 1879. évi XXXI. t.-c. 2., 4. és 17. §-ai alá *nem* tartozó erdők szabad forgalmúak lévén, mi sem áll útjában annak, hogy ha tulajdonosa azt látja, hogy az kicsiny voltánál fogva erdőgazdaság folytatására kevésbé alkalmas — túl ne adjon rajta. Nem így azonban a kötöttforgalmú erdőbirtokok tulajdonosai. Az 1898. évi XIX. t.-c. ezeknek a birtokoknak forgalmát, használatát, kezelését stb. teljesen megkötötte. A birtokok természeténél fogva az új törvénytervezet is foglalkozik ezen birtokok ügyeinek szabályozásával az V. cím, 4. fejezetébe foglalt 75. §-ban. A korlátozásokat önként érthetően az új törvénytervezet is fenntartotta.

Statisztikai adataink azt mutatják, hogy ez idő szerint a 17-ik § alá tartozó birtokokból 1440 birtok 26.142.5 kat. hold kiterjedésben 1—50 hold területű, 532 birtok 38.634.5 kat. hold kiterjedésben 50—100 hold területű.

Szerény véleményem szerint ezen a 1972 birtokon okszerű és eredményes erdőgazdaságot üzni nem lehet. Sőt még ideso-

rolnám a következő 100—300 holdas kategória alatt kimutatott 575 drb 97.852.7 hold terjedelmű birtokot is.

Mert 300 hold jó erdő jövedelme áll helyes arányban a kezelés, de főként az eredményes védelem költségeivel. Hiába történnek a célravezető intézkedések, erdősítések, állomány-ápolások, minden kárba vész, ha azt *megvédelmezni nem bírjuk*.

Ezt a temérdek 17. §. alá tartozó törpebirtokot a valamikori úrbéri birtokrendező bíróságok majdnem teljesen jogi alapokra felépített bölcs intézkedéseinek köszönhetjük. Ezen az alapon sikerült oly kitűnően egyébként a legújabb O. F. B. rendezése is.

Az úrbéri rendezés az erdők forgácsolása terén valóságos orgiákat tartott. Vannak olyan úrbéri elkülönítési műveletek, ahol az úbéresek, zsellérek, egyház, tanító, jegyző külön erdőket kaptak; néha még az iskola, de meg a kántor is erdőbirtokos lett. Van olyan község is, ahol két birtokos úrbéresei és zsellérei kaptak külön erdőket. A tényleges gazdasági szükség és lehetőség teljes félreismerése zúdította a világra az okszerű és eredményes gazdálkodásra teljesen alkalmatlan erdőtöredékeket és foszlányokat.

A tényleges elkülönítések és kihatások még a mult század ötvenes éveiben kezdődtek. Azidő óta egypár évtizeden át ezek a szerencsétlen erdőbirtokok a tudatlan közbirtokosságok kényének voltak kiszolgáltatva. — Majd a vármegye kötelékébe tartozó erdőtisztek felügyelete és kezelésébe kerültek; végül az 1898. évi XIX. t.-c. alapján állami kezelésbe kerültek az összes idetartozó erdőterületek, a vármegyei erdőtisztikart pedig átveszi az állam. Ez az állapot megvan ma is.

A törvény alkotójának a szándéka magasztos és hazafias volt abban az időben mintegy 2 millió hold erdő gazdaságának rendszeres menetét biztosította.

Az idevonatkozó törvény, de még inkább annak 1899. évi 15.217. számú végrehajtási utasítása egy kiváló mestermű. Az intézmény 36 esztendő. A vezetőség, valamint a tisztikar derekas munkát tanusított és végzett. Az ő munkájukat a maga valóságában csak azok tudják érdeme szerint méltányolni, akik

soraikban szolgáltak. Apostoli elhivatás és az erdők ügyének fanatikus szeretete kellett ahhoz, hogy az adott mostoha szolgálati körülmények között is olyan odaadással és lelkes meggyőződéssel tegyenek eleget kötelezettségeiknek — mint az az elmúlt 36 év alatt szemeink előtt lepergett.

A lebecsült „*némely más erdők*” kezelői a „*zöldkönyv*” utasításait pontosan megtartották és megtartatták. Nagyon gyakran műveltségükhöz és tisztai állásukhoz nem illő, a legszerényebb kényelmet is nélkülöző körülmények között szereztek érvényt — legtöbbször nemzeti vidékeken — a magyar állameszmének és fáradságos, meggyőződéses, önzetlen munkájukkal elismerést és megbecsülést a magyar erdőtisztai karnak.

Az eredmény, 36 évi lelkes munka dacára, nem mindenütt kielégítő. Ennek oka elsősorban abban keresendő, hogy a nagyszámú törpeerdőbirtokok jövedelmező erdőgazdaság folytatására teljesen alkalmatlan. Ezt érzi és tudja úgy a közbirtokosok testülete, mint a törvényt végrehajtó erdőmérnöki kar. De a törvényt addig, amíg azt meg nem másítják, végre kell hajtani. A kezelők — kénytelen-kelletlen rendelkeznek, a birtokosok a büntetéstől való félelmükben tessék-lássék annak eleget tesznek ugyan, de az egyik részről sem meggyőződésből eredő, hasznot szülő lendületes munka, hanem elkényszeredett kötelesség teljesítés.

Szerény véleményem szerint ennek az állapotnak meg kell szűnni. Veszteséggel járó gazdaság fentartásának fényűzését — főleg a mai szűkös világban — nem engedheti meg magának sem az egyén, sem a közbirtokosság. Az államhatalomnak pedig feltétlenül kötelessége arról gondoskodni, hogy azok az intézkedések, amelyek a birtokosokat veszteséges erdőgazdaságok fentartására és vitelére kényszerítik, törvényes úton megszűnjenek. Intézményes úton kell módot találni arra, hogy a birtokosság azon törpeerdőbirtoktól, melyek rendszeres és jövedelmet hajtó erdőgazdaság tartamos folytatására nem alkalmasak — megszabadulhasson.

A fajzási jogok örökváltságaként az úrbéri bíróság által kihalásolt erdőterületek már a kihalás idejében élő jogosultak

lélekszáma minden néven nevezendő faszükségletének a tartamos fedezésére alig voltak elegendők. — Olyan községekben, ahol a nép szaporodását gátló körülmények hátrányosan nem befolyásolták, a tűzhelyek száma úgy megszorodott, hogy az örök váltsággént kiadott közös erdő rendes évi fatermése a mai háztartások egy disznó ölésére, vagy nagymosására sem volna elegendő. A községek, ha egyéb bajuk nincsen, minthogy a közös erdő fája kevés — élnek, virágzanak, gyarapodnak, — meg se fagnak és onnét szerzik meg a szükséges tűzrevalót, ahol azt az úrbéri váltság előtt beszerezték. Erdős vidékeken az uradalmi erdőkből, fuvarért, egyéb munkáért, vagy vadászati hajtó napokért, — úgy mint valaha.

Az erdőtlen vidéken *ott termett* fa híján sem azelőtt, sem azóta nem pusztult el se uraság, se úrbéres.

A külön erdőnek a mulhatlan szüksége nagyon sok esetben nincsen igazolva. Boldog Magyarország Bars vármegyéjének azok a közbirtokosságai, ahol az uradalom erdőségei rendben voltak, az uradalmi erdőtermékeit használták, kézi-, fuvar-, munkabér ellenében. Míg a tulajdonukban lévő erdő fatermését értékesítették. Például: Ebedec, Barsberzence, Orovnica, Németi, Szkicó stb. Az esztergomi főkáptalan által kielégített ebedeci volt úrbéresek és zsellérek erdeje cca 300 hold tölgyerdő 1857 táján már birtokba lett adva és abból 1895-ig a tisztítási, gyérítési és hulladék fán kívül más használatot nem gyakoroltak; 38 évig nem vágtak, mert a káptalani erdőkből — főleg fuvarért — oly bőséges módon voltak fával ellátva, hogy abból az aranyosmaróthi városi lakosságon kívül néha a selejtesből — még a szkicói mészkemencéknek is jutott.

A fentebb előadottakból látható, hogy ha a törpeerdőgazdaságokat — mint életképteleneket — megszüntetik és módot találnak arra, hogy azok nagyobb erdőtetekhez csatoltassanak, sem a közre, sem a közbirtokosok személyére hátrányt nem jelent.

A birtokoknak a közbirtokosság kezén az 1898. évi XIX. t. c. alapján való megtartásához való merev ragaszkodás az új erdőtvény életbeléptéig teljesen indokolt és érthető, mert csak így voltak az ország erdőállományának épségbentartása

érdekében mint erdők fenntarthatók. Az új erdőtörvény, a birtokra való tekintet nélkül — minden erdő fennmaradását biztosítja, így ennek életbelépte után elésik a törpebirtokok fentartásának egyetlen helytálló indoka.

A törvényeknek és rendeleteknek első kötelessége, hogy a közérdeket megvédjék. Az erdőkre vonatkozó közérdek abban tömörül, hogy a terület, mint erdő, emberi számítás szerint örök időközön fennmaradjon; azután közérdek az is, hogy az erdőbirtok olyan kézen legyen, amelyik annak karbantartására, megvédésére és okszerű kezelésére képes és van olyan egyén, aki ezekért személyileg és vagyoniilag felelős.

Az 1898. évi XIX. t.-c. mesteri módon megszerkesztett szakaszai és az azok végrehajtására kiadott utasítás nagyszerűen kiosztja a közbirtokosság hivatalos szerveinek a kötelességeit és hatáskörét, — de hol vannak az erre termelt férfiak, hol van az erre való felfogás és lélek.

Ezekről a törvény gondoskodni nem tud! De ha megvolnának is az arra való lelkületű férfiak, de a közös erdőbirtoknak nincsen annyi jövedelme, hogy abból a kezelési és őrzési állami járulék kitellenék! Sőt ezt a járulékot a közbirtokosság egyes tagjaira kell — közadók módján való behajtás céljából (esetleg egyéni árverések útján) kiróni és behajtani. Az ilyen erdőbirtokért való lelkesedést és birtokos büszkeségét és ragaszkodását csak azok ismerhetik, akiknek gondjaira ilyen birtokot is bízott a végzetük.

Ezeket az állapotokat a magyar állam méltósága és a törvény végrehajtásánál működő minden tisztviselő, de főként az állami erdőmérnöki kar tisztessége és közbecsülésének megóvása érdekében és a szegény végkielégített erdőbirtokosságnak ezen kellemetlen — birtoknak nevezett — teherételtől való megszabadítása érdekében: mihamarabb meg kell szüntetni.

A megszüntetés önként érthetőleg csakis az ország erdőterületének csökkenése nélkül történhet.

Az erdőtörvény-tervezet II-ik címébe folytatólag néhány szakaszt kellene még pótlólag beiktatni, amelyek módot adnának a közbirtokosság ezen hátrányos birtokoktól való szabadu-

lásra és az illetékes hatóságoknak az ebben való eredményes közreműködésre.

A kötöttforgalmú erdők birtokosainak — tartozzanak azok bármelyik csoporthoz — adjon a törvény jogot arra, hogy kisterületű, nem jól jövedelmező erdőbirtokának elcserélése, elidegenítési ügyére nézve érvényes jogügyletet köthessen. Első feltétel közbirtokosságoknál az ügynek közgyűlésen való szabályszerű tárgyalás nyomán az előírt többségi határozat. A többi birtokkategóriáknál: a vagyon felügyeleti törvényes hatóság hozzájárulása. Jogügylet-tervezet csak megbízható, jóhiszemű erdőbirtokossal köthető.

Az átadandó erdőbirtoktest átvételére hajlandó erdőbirtokos eleve tartozik kijelenteni, hogy az átveendő erdőt a törvény követelményeinek megfelelő módon tartamosan erdőként kezeli.

Csere, vagy vétel esetén az erdőbirtok az átvevő telekkönyvi tulajdonába száll át. Amennyiben az ügylet tervezői meghatározott mennyiségű és választékok szerint is körülírt faanyagoknak örökidőre szóló szolgáltatásában egyeznének meg, ez esetben az örök szolgálommal az erdőbirtokot átvevő egész erdőbirtoka telekkönyvileg megterhelendő.

Más művelési ághoz tartozó, vagy épület ingatlannal való csere és készpénz ellenében való vásárlás esetén a rendes út tartandó be.

A szabályszerű közgyűlési határozattal és a vagyonfelügyeleti hatóság hozzájárulási záradékával ellátott jogügyleti tervezetek az illetékes törvényhatóság közigi bizottsága erdészeti albizottságánál nyújtandók be, ez javaslatával felterjeszti a földművelésügyi m. kir. Miniszterhez, aki az ügyben az Országos Erdőgazdasági Tanács javaslata alapján végérvényesen dönt.

Az erdőtörvény-javaslat módosításainak kapuzárása előtt szeretném az erre hivatottak figyelmét felhívni ezen fonák állapotok megszüntetésének égető szükségére és annak lehetőségeire. Nem hinném, hogy azok között, akik ezeket az állapotokat közlelről ismerik, akadna *egyetlen* ember, aki a régi intézmények merev fenntartásával a vele járó szégyent tovább viselni kívánná.